

Naqqiut (Siunnersuuteqartoq allanngorpoq)

Illorsuit aamma Nuugaatsiap ammaqpinneqarnissaannut periarfissanik qulaajaanermik misissuinermik Naalakkersuisut suliaqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Misissuinerup upalungaarsimanermut misissuutit nalunaarasuartaatillu pilersinnerisigut Illorsuit aamma Nuugaatsiap ammaqpinneqarnissaannik qulakkeerinninnissaq nalilersussavaa, tassungaannarli killissanani. Misissuineq GEUS-ip nalilersuinerata massakut ingerlasup naammassinerani paasisat piareernerat ilutigalugu ingerlanneqassaaq.

(Inatsisartuni ilaasortaq Múte Bourup Egede, Inuit Ataqatigiit)

aamma

Nunap nakkaassinnaaneranut ulorianartorsiulerneq pillugu kalerrisaarigasuarsinnaanerup upalungaarsimanissamut piumasaqaatitigut naammassinninnissamut teknikkikkut atortorissaasusersornikkut aqqutissiuuteqqullugu misissuisoqassasoq Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Upalungaarsimanissamut kalerrisaarinissamullu aqqissuussinerit, pilersitap isumannaallisaanikkut sunnitissai aningaasatigullu kingunerisassai misissuinerup imarissavaa. Illorsuarni pilersitsinissamik periarfissat misissuinermi immikkut ittumik ilaatinneqassapput. Misissuinerup inernera kingusinnerpaamik Inatsisartunut saqqummiunneqassaaq UKA 2021-imi.

(Siumup Inatsisartunut ilaasortai)

Akissuteqaat

(Suliffeqarnermut, Iisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera

Ullumikkut suliaq ajornakusoortoq misigissutsinillu atuiffiususaaq oqallisigissavarput. Naalakkersuisuniit Illorsuit aamma Nuugaatsiap siunissai pillugit aalajangiiffigisassatut siunnersuutit marluk pillugit qujavugut. Suliaavoq salliutissallugu aammalu pitsaanerpaamik suliarissallugu pisussaaffigisarput.

Naalakkersuisuniit innuttaasut eqqugaasut Illorsuarni Nuugaatsiamilu toqqissisimasumik pitsaasumillu najugaqarnissamut periarfissat pillugit akissuteqarfigerusukkaluarpagut ersarissaaffigerusukkaluarlugillu. Aamma innuttaasut eqqugaasut ajornanngippat 17. juuni 2017-imi pinngortitami ajunaarnersuaq sioqqullugu ulluinnarni inuunerup assinganik periarfissinnissaat kissaatiginerpaagaluarparput. Kisiannili taamaalorsinnaanngilagut.

Ajoraluartumik pissutsit siornatigutut inngillat. Tamatumani assigiinngissutaasoq tassaavoq, maanna sumiiffik ulorianartuusoq nalunnginnatsigu. Taamatut ilisimasaqartilluta isiginngitsuusaarsinaanngilarput. *Iliuserisinnaasarput* tassaavoq, pissutsinik periarfissanillu misissuilluarnissaq, aammalu nutaanik ilisimasaqaleraangatta innuttaasunut eqqugaasunut nalunaaruteqartarnissaq. Aamma innuttaasut eqqugaasut ullumikkut najugarisaminni

toqqissisimanissamut periarfissaqarluarnissaat sulissutigisinnaavarput.

Taamaalorsinnaavugut aammalu taamaaliussaagut. Ilaatigut innuttaasunut eqqugaasunut illut nutaat, umiatsiat nutaat kiisalu aalisarnermut piniarnermullu atortut isumagaagut.

Misissuineri takuteqqinneqarpoq Karrat Kangerluanni qaqqat innartai suli qajannartorujussuusut. GEUS-ip kingullermik 9. oktobari 2020-mi suli pillugit naliliivoq, qaqqanit sisoortoqaqqissinnaanera allannguuteqarani, taamaalillunilu aamma tassaartoqarsinnaanini allannguuteqarani suli aarlerinaateqartorujussuusooq. Naliliineri sumiiffimmi misissuinerit assigiinngitsut ingerlasut arlallit tunngavigineqarput. Aamma GEUS naliliivoq, sumiiffiit annertuumik ulornartorsiorfiusut arlaqarmata qaqqap sisoornera annertunerusoq tulliuuttoq pereerpat, suli qaqqat sisoornerinik nutaanik allanik pisoqarsinnaanera aarlerinaateqartorujussuusooq.

Kalaallit Nunaanni Upalungaarsimanermut Ataatsimiititaliaq GEUS-imit paasisutissat nutartikkat tunngavigalugit nalunaaruteqarpoq, upalungaarsimanermi suliani naliliineri suli Illorsuit Nuugaatsiarlu, kiisalu Karrat Kangerluanni taakkununga qanittut ulorianartorsiorfittut isigineqartariaqartut.

Sumiiffiup ulorianartorsiorfittut inissinneqarnera qanoq isumaqarnersoq erngerlunga erseqqissaatigissavara. Tamanna isumaqarpoq, oqartussaasut sumiiffimmiinnissaq inassutiginnikkaat. Innuttaasut sumiiffimmi aalajangersimasumik najugaqalerniarlutik aalajangesimappata, inatsisinik atuuttunik malinninnissamut pisussaaffeqarnertik eqqumaffigissavaat. Minnerunngitsumik angajoqqaat meeqqanut atugassarititaasunut maleruagassat eqqumaffigissavaat. Tamatuma saniatigut innuttaasut uterlutik nuuttut, inissiat piffissami sivisuumi inoqarsimannginnerat peqqutigalugu inissianik iluarsaassinissamut aningaasartuuteqarnissartik naatsorsuutigissavaat.

Aamma sumiiffimmi pisortat kiffartuussinerinik pilersitsisoqarsinnaannginnerinik tamanna isumaqarpoq. Oqartussaasut sulisuminnut sullivimmi avatangiisinik toqqissisimanartunik isumagisaqarnissamut pinngitsoorarik pisussaaffeqarnerat tamatumunnga peqqutaavoq.

Maannarpiaq pissutsit taamaallaat allanngortinneqarsinnaapput, misissuineri – ilimagisat uniorlugit – qaqqanit annertuumik sisoortoqaqarnissaanut ulorianartorsiorneq naatsorsuutigineqartutut annertutiginnitsoq takutinneqarpat, imaluunniit sumiiffimmiinnissaq toqqissisimanartunngorlugu iliuseqartoqarsinnaasooq takutinneqarpat. Innuttaasulli eqqugaasut eqqarsaatigalugit erngerlunga unneqqarissumik oqassaanga, tamanna pillugu siunissaq ajoraluartumik pitsaavallaartutut isikkoqanngimmat. 2017-imi alapernaarsuutunik kalerrisaarutinillu ikkussuisinnaanermut periarfissanik misissuineri aallarniutaasumi tamanna pisinnaassanngitsoq paasineqarpoq. Immikkut ilisimasallit naapertorlugit tamanna teknikkikkut ajornakusoortorujussuusussaavoq, aammalu sumiiffinni ulorianartorsiorfiusuni qaqqanit sisoortoqaassappat, innuttaasut kalerrinneqarnissaannit sukkanerusumik malerujussuit nunaqarfinnut apuuttussaapput.

Ilisimaneqartutut Naalakkersuisut aamma danskit naalagaaffiat Kalaallit Nunaanni qaqqanit annertuumik sisoortoqarsinnaanerinut ulorianartorsiorneq pillugu misissuinerimik aallartitsisimapput. Misissuineri sumiiffinni 18-imi, 2018-imi GEUS-ip misissuineri aallarniutaasuni ulorianartorsiorfittut tikkuugaani qaqqat annertuumik sisoorfiusinnaasut tulleriarlugit misissorneqassapput, taakkunungalu Illorsuit aamma Nuugaatsiaq ilaapput. Misissuinerit najugaqarfinni ataasiakkaani, qaqqaqarfiit toqqarneqartut qanitaaniittuni ulorianartorsiornerit naliliiffigineqarnerinik inerineqassapput. Aamma misissuinerimut alapernaarsuutunik kalerrisaarutinillu ikkussuisinnaaneq pillugu periarfissat ilaatinneqassapput, tamannarpiaavorlu aalajangiiffigisassatut siunnersuutini marluusuni, ullumikkut oqallisigisatsinni immikkut ujartorneqartoq.

Qaqqat sisoorsinnaaneriniq misissuinermi pingaarutilittut piffissami sivisunerusumi paasissutissanik katersuisoqarpoq aammalu ornigulluni misissuisoqarluni. Pilersaarut siulleq malillugu misissuinerit 2019-imiit 2021-mut ingerlanneqartussaapput. Ajoraluartumik COVID-19-ip tuniluutilernerata kingunerisaanik 2020-mi ornigulluni sulinissat pilersaarutaasut naammassineqarsinnaasimangillat. Taamaattumik suliassat kinguaattoorput, maannalu siusinnerpaamik 2022-p qiteqqunnerani naammassineqarnissat naatsorsuutigineqarpoq.

Qaqqanit sisoortoqarsinnaaneranut misissuinerit Nunap Karsianit aamma danskit naalagaaffiannit aningaasalersorneqarput. Misissuinerup Illorsuarni aamma Nuugaatsiami alapernaarsuutiniq kalerrisaarutinillu ikkussuinissamut periarfissanut tunngasortaanik misissuinerit sukkanerusumik ingerlanneqarnissaa saniatigut aningaasaliinissamik pisariaqartitsiviussanngitsoq Naalakkersuisunit naatsorsuutigineqarpoq.

Tamanna tunngavigalugu Naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuummik imaattumik saqqummiussaapput:

”Kalaallit Nunaanni qaqqanit annertuumik sisoortoqarsinnaaneraniq misissuinerup Illorsuarni Nuugaatsiamilu, aammalu taakku eqqaanni qaqqanit sisoortoqarnissaanut alapernaarsuutiniq kalerrisaarutinillu ikkussuinissamut periarfissanut tunngasortaanik ajornanngippat sukkanerusumik inaarsaanissamut Naalakkersuisut peqquneqassasut. Najoqqutassat ajornanngippat UKA 2021-mut atatillugu Inatsisartuni agguanneqassapput.”